

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในอาชีพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการดังนี้ ประการแรกเพื่อทราบถึงลักษณะโดยทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่และลักษณะโดยรวมของการเลี้ยงโคนม และประการที่สองเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม จำนวน 400 ราย พบว่า ลักษณะโดยทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างนั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้ เกษตรกรจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 331 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.75 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี จำนวน 193 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.25 มีสถานภาพสมรสจำนวน 359 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.75 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน จำนวน 258 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.50 สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 249 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.25 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมระหว่าง 1- 10 ปี จำนวน 231 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.75 เป็นสมาชิกของสหกรณ์โคนม จำนวน 337 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.25 เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมมาแล้วจำนวน 370 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.50 ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก จำนวน 337 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.25 โดยประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเพียงอย่างเดียวซึ่งมีจำนวน 155 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.75 และต้องการที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมต่อไปในอนาคต จำนวน 396 ราย คิดเป็นร้อยละ 99

ส่วนลักษณะโดยรวมของอาชีพการเลี้ยงโคนมนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนโคนมเมื่อเริ่มเลี้ยงโคนมจำนวน 1-5 ตัว จำนวน 185 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.25 โดยรับซื้อโคนมมาจากจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 302 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.50 ในปัจจุบัน มีจำนวนโคนมในฟาร์มจำนวน 21-40 ตัว จำนวน 171 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.75 ซึ่งเป็นแม่โครีดนมอยู่ในฟาร์มจำนวน

10 ตัวหรือน้อยกว่า 10 ตัว จำนวน 174 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.50 โดยพันธุ์โคนมที่เลี้ยงจะเป็นพันธุ์ลูกผสมโฮลสไตน์ฟรีเซียนที่มีระดับสายเลือดมากกว่าร้อยละ 75 จำนวน 356 ราย คิดเป็นร้อยละ 89 ในส่วนของอาหารที่ให้โคนมนั้นส่วนใหญ่ใช้หญ้าสด พางข้าว และข้าวโพดเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงโคนม จำนวน 259 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.75 ซึ่งเป็นอาหารหยาบที่ได้มาจากการที่เกษตรกรปลูกเอง ซื้อและหาตามแหล่งธรรมชาติ จำนวน 136 ราย คิดเป็นร้อยละ 34 ในส่วนของอาหารขั้นนั้น ส่วนใหญ่ใช้อาหารขั้นที่จำหน่ายในท้องตลาดเนื่องจากการผสมสำเร็จรูป จำนวน 397 ราย คิดเป็น 99.25 ส่วนที่ดินเกษตรกรเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินของฟาร์มโคนม จำนวน 347 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.75 โดยใช้พื้นที่ในการเลี้ยงโคนมในส่วนของแปลงหญ้าและโรงเรือนคือ 5 ไร่ หรือน้อยกว่า จำนวน 318 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.50 ในด้านแรงงานมีการใช้แรงงานในการเลี้ยงโคนมต่อฟาร์ม 4 คน หรือน้อยกว่า 4 คน จำนวน 377 รายคิดเป็นร้อยละ 94.25 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครอบครัวในการเลี้ยงโคนม จำนวน 304 รายคิดเป็นร้อยละ 76 ในด้านของเงินทุนส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวและเงินทุนจากภายนอกซึ่งได้มาจากการกู้ยืมในการดำเนินการในฟาร์ม จำนวน 213 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.25 การจำหน่ายน้ำนมดิบส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมที่เป็นสมาชิกอยู่ จำนวน 337 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.25 ต้นทุนการเลี้ยงโคนมในช่วง 200,001 – 400,000 บาทต่อปี จำนวน 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.50 ได้รับรายได้จากอาชีพการเลี้ยงโคนมในช่วง 400,001-600,000 บาทต่อปี จำนวน 83 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.75 ได้รับกำไรจากอาชีพการเลี้ยงโคนมในช่วง 1-200,000 บาทต่อปี จำนวน 178 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.50 และมีแม่โครีดนมที่จะให้น้ำนมดิบในช่วง 5.6 – 10.5 กิโลกรัมต่อวัน จำนวน 194 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.50

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในอาชีพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ทำการศึกษาโดยใช้แบบจำลองโลจิท (Logit Model) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นสูงที่สุด (maximum likelihood estimates : MLE) และเทคนิคการวิเคราะห์ด้วยวิธี Marginal effects พบว่า ค่า Log likelihood function มีค่าเท่ากับ -223.0020 ค่า Restricted log likelihood มีค่าเท่ากับ -266.5836 ค่า Chi squared มีค่าเท่ากับ 87.16304 ค่า McFadden R² มีค่าเท่ากับ 0.16348 ค่าความถูกต้องของการทำนายเท่ากับ 71.25% โดยปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในอาชีพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% โดยมีปัจจัยที่มี

ผลกระทบสำคัญที่สุดคือแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม รองลงมาคือการถือครองที่ดินที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม ผลตอบแทนที่ได้จากการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม ต่อตัวต่อปีและต้นทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมต่อตัวต่อปี ส่วนปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ปัจจัยที่มีผลกระทบมากที่สุดคือการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมและการศึกษาเพิ่มเติมในการเลี้ยงโคนมรองลงมาคือการเจาะจงพันธุ์โคนมก่อนที่จะมีการซื้อโคนมเข้าฟาร์มของเกษตรกร

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำฟาร์มโคนมซึ่งเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาได้ดังนี้ ต้นทุนในการเลี้ยงสูง น้ำนมดิบมีราคาถูก ขาดเงินทุนหมุนเวียน น้ำนมดิบล้นตลาด โคนมผสมติดยาก แปลงหญ้ามีน้อยเกินไป โคนมเป็นโรค ขาดน้ำที่นำมาใช้ในฟาร์ม ขาดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ และขาดแรงงานที่ใช้ในฟาร์ม

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) ในการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในอาชีพการเลี้ยง โคนมของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในส่วนของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่าในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละกลุ่มผู้เลี้ยง โคนมจะมีต้นทุนและผลตอบแทนที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาคิดว่าในการศึกษาครั้งต่อไปนั้น ควรมีการศึกษาต้นทุนเปรียบเทียบและผลตอบแทนเปรียบเทียบในแต่ละพื้นที่หรือในแต่ละกลุ่มผู้เลี้ยงโคนม เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของต้นทุนและผลตอบแทนในแต่ละพื้นที่หรือกลุ่มสมาชิก ซึ่งอาจจะเป็นทางเลือกสำหรับผู้เลี้ยงรายใหม่ได้

2) ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จนี้ แบ่งกลุ่มความสำเร็จ โดยให้กลุ่มที่มีผลผลิตน้ำนมดิบต่อตัวต่อวัน 11.5 กิโลกรัมขึ้นไปถือว่าเป็นกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ แต่ในการสอบถามนั้น ไม่ได้สอบถามในเรื่องช่วงการให้นมของแม่โครีดนม ซึ่งอาจทำให้ค่าน้ำนมเฉลี่ยของผู้ที่อยู่ในช่วงการรีดนมระยะที่สูง ได้ผลผลิตน้ำมน้อยกว่าแม่โครีดนมในระยะแรก

3) ควรมีการศึกษาในจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ เพื่อให้เกิดผลการศึกษาที่หลากหลาย สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้